

Nr 718

av herr Gadd m. fl.

om återbesättande vid dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala av tjänsten som förste arkivarie.

I proposition 1974:1 Bilaga 10, Utbildningsdepartementet, B 14. Dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (DOVA): Förvaltningskostnader (s. 35 ff.) ansluter sig departementschefen (s. 39) till styrelsens för DOVA förslag att dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala samt ortnamnsarkivet i Uppsala även framdeles bör vara skilda arkiv inom DOVA. Ett tidigare utredningsförslag (prop. 1970:46) förordade en sammanslagning, och i enlighet därmed har arkivchefstjänsten vid dialekt- och folkminnesarkivet sedan 1967 varit inrättad som extra tjänst. Till innehavare av denna har förste arkivarien vid arkivet Folke Hedblom (professors namn) varit förordnad. Hans förste arkivariebefattning har under tiden vakantsatts. Han avgår med pension den 1 maj i år.

Styrelsen föreslår (s. 37) att denna chefstjänst skall upphöra att vara extra och – i likhet med övriga chefstjänster inom DOVA – omvandlas till en extra ordinarie tjänst. Departementschefen biträder detta förslag (s. 39).

Styrelsen framhåller vidare (s. 37): "Eftersom det inte är troligt att någon tänkbar efterträdare vid sidan av chefskapet även kan ägna sig åt den alltmer växande och aktuella fonogramverksamheten vid arkivet och då det inte heller är möjligt att lägga fonogramverksamheten på den befintliga personalen, föreslår styrelsen att en f. n. vakantsatt tjänst som förste arkivarie åter får tillsättas." Departementschefen däremot uttalar (s. 39) att samtidigt med att chefstjänsten blir extra ordinarie "bör en vakantsatt tjänst som förste arkivarie dras in".

Det måste anses angeläget att denna förste arkivarietjänst behålls och får en ny innehavare efter Hedbloms avgång. Inget skäl har anförts för att beröva det största och äldsta bland DOVA-arkiven (grundat 1914) denna tjänst, som funnits som extra ordinarie på arkivets personalstat sedan 1935. Den har alltsedan gramfon- (sedermiera band-)inspelningarna av svenska folkmål och folktraditioner började vid mitten av 1930-talet varit förbunden med denna verksamhet, "fonogramverksamheten". Professor Hedblom har innehaft tjänsten sedan 1944 och sedan dess utvecklat fonogramverksamheten på ett sådant sätt att institutionen nått en internationellt ledande ställning på området. Arkivets fonogramavdelning har i flera fall i utländsk fackpress betecknats som den förnämsta och -- i förhållande till vårt språkområdes omfattning -- största som något land äger. Särskild uppmärksamhet har de inspelningar väckt som arkivet företagit vid tre expeditioner under 1960-talet och en resa hösten 1973 bland ännu svensktalande ättlingar till våra emigranter i Amerika. Ett

unikt material har därmed i sista stund räddats åt forskningen. Hedblom har varit kallad att föreläsa vid skilda universitet i Europa och Amerika över denna del av arkivets arbete. Fonogramavdelningen i Uppsala har fått tjäna som förebild vid upprättande av motsvarande institut inom och utom Europa.

Det förhållandet att Hedblom sedan år 1967 kunnat förena föreståndartjänsten vid fonogramavdelningen med chefskapet för hela arkivet bör ses mot följande bakgrund. Alltsedan slutet av 1930-talet hade i Uppsala önskemål framförts om inrättande av en professur vid universitetet i nordisk folkminnesforskning, fotad på arkivets omfattande samlingar. Krigsårens statsfinansiella läge omöjliggjorde detta, men frågan löstes av 1947 års riksdag (prop. 1947:272 s. 144 f.) på så sätt att dåvarande arkivchefen, docent Dag Strömbäck som av sakkunniga förklarats kompetent, förordnades att vara förste innehavare av en professur i nordisk folklivsforskning vid Uppsala universitet och tillika chef för dialekt- och folkminnesarkivet. Med dåvarande ringa antal studerande i ämnet var ett sådant arrangemang möjligt. När Strömbäck avgick från professuren 1967 hade elevantalet ökat till det tiodubbla och även arkivets verksamhet fått större omfattning. Med anledning därav beslöt statsmakterna att åter skilja professuren från arkivchefstjänsten. För Hedblom, som sedan länge tjänstgjort som chefs ställföreträdare, inrättades en tjänst som extra arkivchef, ett provisoriskt arrangemang som var motiverat av den inom ecklesiastikdepartementet pågående utredningen (1964–1969) om de nuvarande DOVA-arkiven.

Att Hedblom under de gångna drygt fem åren förmått sköta båda dessa tjänster måste ses mot bakgrunden av hans ovanligt långa och mångsidiga erfarenhet i arkivets tjänst (sedan 1932). DOVA-styrelsens framhållande av att ingen tänkbar efterträdare kan bära samma arbetsbörda och att fonogramverksamheten inte heller kan läggas på den befintliga personalen är därför synnerligen väl grundat.

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

att riksdagen hos Kungl. Maj:t framhåller vikten av att tjänsten som förste arkivarie vid dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala består och snarast återbesätts.

Stockholm den 25 januari 1974

ARNE GADD (s)

NILS HJORTH (s)

HANS ALSÉN (s)

BIRGITTA DAHL (s)